

Reform peab tõstma hariduse kvaliteeti

Eesti hariduskorralduse rahalised numbrid on igati soliidsed – ligi 70 protsenti rahvuskult koguproduktist. Seda on samavõrd kui Soomes, Rootsis ja Taanis, kuid oluliselt rohkem kui Saksamaal või Inglismaal.

Vähem õpetajaid

Haridussüsteemi edukust ei näita siiski kulutatava raha hulk, vaid kulutamise efektiivsus. Eestis kulub õpetajate palkadeks kolmandik üldharidusele mõeldud eelarverahast. Ülejäänud läheb infrastruktuurile ja investeringuteks. Investeeringud on Eesti ulatuses napid ja suur osa eelarverahast kulutatakse majanduslikult ebarentaablite koolihoonete pidamiseks. Eesti võrdlusest Lääne-Euroopa riikidega ilmneb siinse õpetaja ligi kolmandiku võrra väiksem tööintensiivsus. Ka kooliminevate laste arv langeb pidevalt.

Seega on esimene reserv palga suurendamisel koolitustöö efektiivsuse tõstmine. Mõistagi tähendab see tööpuudust õpetajate hulgas. Samas tagab hariduse parem kvaliteet efektiivsemaid maksumaksjaid 10–15 aasta pärast.

Marek Strandberg

SEISUKOHT

Rahareform 1992. aastal oli järsk ja otsekohene vahetusväärtuste suhtes. Sellist järsku toimimist saatis vaieldamatu edu. Ka haridusreform peaks põhjalikult revideerima arusaamu õpetajate hulgast Eestis ning õpetajatele esitatavatest nõudmistest. Kolmandiku võrra vähem kohti tähendaks ülejäänutele kolmandiku võrra kõrgemaid palku.

Teine oluline komponent reformis peab olema koolide omanduse ümberkorraldus. Praeguseks on paljudes majanduslikult kehvelmal järjel maapiirkondades kool oma riiklike rahaeraldiste ja palgarahade tõttu oluline tööandja ning kohaliku eelarve täitja. Paratamatult muutub kool seetõttu hariduskusest rahapumbaks ning kannatab hariduse

kvaliteet.

Koolid võib kuulutada haridusringkondade omandiks. Need oleksid samalaadsed struktuuriüksused nagu omavalitsusedki, kuid nende hallata oleks vaid koolid. Haridusringkonnad ületaksid piirides omavalitsuse haldusalasid ning valimised neisse peaksid toimuma samaaegselt omavalitsusorganite valimistega. See ei võimaldaks omavalitsuses ebaõnnestunud tegelasel asuda kohe haridusajama minna ega vastupidi. Selline korraldus on eeldus hariduspoliitikute tekele, mis viiks haridusajade korralduse paremale järjele.

Raha jätkub

Kolmas reformi komponent peab olema kooliasjanduse infrastruktuur: suurte ja lastevaeste koolide sulgemine ja ümberkorraldamine; koolihoonete korrastamine ja soojapidavaks muutmine; arvutikommunikatsioonide lõplik väljaheitamine.

Pakutud reformi eesmärk pole kõigi õpetajate kulutamisalase suutlikkuse tõstmine,

vaid hariduse kvaliteedi ja efektiivsuse parandamine. Eeldatavalt peaks see tähendama majanduskasvu riigis kümneaastases perspektiivis. Summa selliseks toimimiseks ulatub miljarditesse kroonidesse ja selle võtmine eelarvest on ilmselgelt lootusetu.

Tänavu kulub Eestis uute sõidukite ostmiseks kuni kaks miljardit krooni. Inimeste kulutamisvalmidus ja võimalused on piisavalt suured, mistõttu võib uskuda, et veenvalt esitatud ja igati läbimõeldud ning olemuselt radikaalse haridusreformi kava võib leida kodanike toetust. Majanduslikult tähendab see vastavate riigilaenuobligatsioonide käibelelaskmist, mis on põhjendatum ja liberaalsem toiming kui maksude tõstmine. Et obligatsioone ostetaks, peab iga muutus, milleks saadav raha kulub, olema detailideni läbimõeldud. Maksude tõstmine väidetavaks hariduse edendamiseks ja avaliku võimu poolsete reformikavade puudumine tähendab aga hariduse allakäiku.

Marek Strandberg on Lõunatööstuse AS-i nõukogu liige.